

HELYI TANTERV

GYENGÉNLÁTÓ, ALIGLÁTÓ TANULÓK SZÁMÁRA

Vizuális kultúra 1-4. évfolyam

2020.

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Vizuális kifejezőeszközök – Érzékelés, jellemzők, tapasztalat	horizontálisan beépül a többi témakörbe			
Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények	32	30	30	10
Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben	6	8	8	4
Médiahasználat – Valós és virtuális információk	4	4	6	4
Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet	6	8	10	4
Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak	10	10	8	8
Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk	12	12	12	6
Összes óraszám:	72	72	72	36

Alapelvek, célok

A vizuális kultúra tantárgy legfontosabb alapelve az aktív tanulói alkotómunkán alapuló gyakorlatközpontúság. A vizuális nevelés – tantárgyi tanulási eredményeiben is jól megmutatkozó – alapelve továbbá, hogy az egyéni feladatmegoldás mellett megfelelő teret kap a csoportban megvalósított alkotó és befogadó tevékenység, hisz a csoportos feladatmegoldás segíti az önismeretet és önszabályozást, az önértékelést, továbbá a másokra való odafigyelést és elfogadást. A tárgy tanítása akkor eredményes, ha a tanulók vizuális produktumot hoznak létre. Az eredményes fejlesztés a különböző nevelési-oktatási szakaszok életkori sajátosságainak ismeretében, változatos és játékos módszerek használatával érhető el.

A tantárgy gyakorlati tevékenységeinek megalapozásában fontos szerepe van a közvetlen, érzékszervi tapasztalatszerzésnek, a környezettel való közvetlen kapcsolatnak és a kéz finommotorikájának fejlesztése érdekében a minél gazdagabb anyag- és eszközhasználatnak.

Az alkotói képességek fejlesztése az alkotva befogadás elvét követi. Az alkotó, vizuális önkifejező tevékenység a személyiségfejlesztés egyik legizgalmasabb és legeredményesebb eszköze. Az alkotás felszabadító ereje segíti az érzelmek

felfedezését és tudatosítását. A vizuális produktum létrehozása során az elemző, értelmező, szintetizáló és újszerű megoldásokat kereső tevékenységek az összetett gondolkodási műveletek gyakorlását is lehetővé teszik. Az alkotva befogadás elvének élményszerű alkalmazása segíti leginkább a sokrétű képességfejlesztés által megvalósuló személyiségfejlesztést.

A vizuális kultúra tantárgynak jelentős, el nem hanyagolható szerepe van a sokoldalú, kiegyensúlyozott személyiség fejlesztésében, kialakításában. A tantárgy képességfejlesztő tulajdonságai jelennek meg a fejlesztési területeinek és témaköreinek meghatározásában is. A fejlesztési területek; a vizuális megfigyelés, leírás, emlékezet, belső képalkotás, elemzés, értelmezés, vizuális ábrázolás és kifejezés, közlés és kommunikáció, a kreativitás fejlesztése folyamatát figyelembe véve kerültek kijelölésre. A vizuális megismerés és kreatív produktum létrehozásának logikája mentén meghatározott szerkezeti egységekbe került az adott nevelési-oktatási szakasz elvárt tanulási eredményeinek részletes leírása.

A vizuális megismerés részeként értelmezett alkotó és befogadó tevékenységeket a tanterv keretrendszere nem különíti el. A tanulási eredmények megfogalmazása szempontjából azonban gyakran elkülönülnek az alkotó és befogadó tevékenységre vonatkozó követelmények.

A vizuális kultúra tanterv témakörei a tantárgy alapvető részterületeit, a képző- és vizuális művészetet, a vizuális kommunikációt, valamint a tárgy- és környezetkultúrát részletezik tovább. E részterületek jelzik a tantárgy legfontosabb tartalmait.

A vizuális kultúra jellemzően képességfejlesztő tantárgy, ebből következően a vizuális megismerés eszközként használható más tudományterületek, más tantárgyak tartalmainak feldolgozásához is. A vizuális kultúra ismeretanyagának legjelentősebb részét a magyar és az egyetemes kultúrkincsből meríti.

A vizuális kultúra tanulásának célja, hogy a tanuló:

- értelmezze és átélje a körülöttünk lévő vizuális jelenségeket;
- megismerje a mindennapi életben a vizuális kommunikáció szerepét;
- értelmezze a vizuális művészet kultúrák közvetítésben elfoglalt helyét;
- megismerje a kulturális örökség jelentőségét;
- megismerje a magyar vizuális kultúra meghatározó alkotóit, alkotásait; hazaszeretete és Magyarországhoz való érzelmi kötődése erősödjön a magyar kultúrkincs megismerése által; ismerje a vizuálisan megjelenő nemzeti szimbólumokat;
- megtanulja a tárgyi népművészet megismerésén keresztül a hagyományőrzés jelentőségét;
- a tárgykultúra és az épített környezet megismerésén keresztül megértse a fenntartható fejlődés problémakörét;
- fejlessze finommotorikáját gyakorlati tevékenységek által;
- készségszinten használja a vizuális kultúrában alkalmazott alapvető anyagokat, eszközöket
- kapjon lehetőséget az alkotó kísérletezéshez; szerezzon gyakorlatot a kreatív feladatmegoldásban;
- tanulja meg a megalapozott, önálló ítéletalkotást;
- a művészet sajátos eszközeivel fejlődjön érzelmi élete, érzelmi intellektusa;
- fejlessze az önkifejező képességét;

- gyakorlatot szerezzen a társakkal, csoportban történő alkotásban, együttműködésben.

A tantárgy tanításának specifikus jellemzői az 1–4. évfolyamon

Az általános iskola alsó tagozatán a tantárgy legfontosabb feladata az örömteli alkotótevékenység és alkotókedv fenntartása, valamint a vizuális műveltség nyitott szemléletű megalapozása. Az élményalapú tanulás megvalósítása érdekében fontos a változatos, a tanulók érdeklődését felkeltő játékos, új technikákat és kifejezőmódokat kipróbáló alkotó feladatok gyakorlása, ugyanakkor elengedhetetlen az ismerkedés a vizuális kommunikáció eszközeivel, az adott korosztálynak címzett médiakörnyezettel, illetve a térszemlélet fejlesztése érdekében ebben a nevelési-oktatási szakaszban kiemelt szerepe van a tárgyak élményszerű használatának és az épített, tervezett környezet elemző vizsgálatának. A minél többféle alkotótechnika, köztük a különböző hagyományos kézműves technikák kipróbálása egyedülálló módon képes a kéz finommotoros fejlesztésére, amely ebben az iskolaszakaszban a leghatékonyabb. A változatos technikákkal megvalósuló tárgyalakítás, térben konstruálás, építés a térbeli gondolkodás fejlesztésének sajátos és mással nem pótolható eszköze.

A kéz finommotoros fejlesztését nem lehet megoldani digitális eszközökkel, azonban, miután mára az adott korosztály gyakorlott felhasználója a digitális környezetnek, már ebben az iskolaszakaszban fontos a vizuális kommunikáció pótolhatatlan szerepének tisztázása, és a tudatos felhasználás erősítése. Az alsó tagozat legfontosabb feladata az alapkészségek fejlesztése, amely összetett és komplex alkotó tevékenységben (például vizualitás, beszéd, mozgás, dramatikus tevékenység, zene) fokozottan eredményes, így tanulótervezés szempontjából ebben a nevelési-oktatási szakaszban különös jelentősége van a tantárgyi integrációs célok érvényesítésének.

Fő témakörök az 1–4. évfolyamon

1. Vizuális kifejezőeszközök
2. Síkbeli és térbeli alkotások
3. Vizuális információ
4. Médiahasználat
5. Álló- és mozgókép
6. Természetes és mesterséges környezet

Témakör: Vizuális kifejezőeszközök – Érzékelés, jellemzők, tapasztalat

Az első két évfolyam fejlesztési folyamatát végigkísérő, rendre ismétlődő fejlesztési feladatokhoz óraszám nem rendelhető, mert azokat a tanulói tevékenységformákat és típusokat tartalmazza, melyek, egyrészt az óvoda-iskola átmenetét szolgálják a kezdő szakaszban, és az esetleg fennálló hátrányok leküzdésére szolgálnak, másrészt a fejlesztés érdekében rendre meg kell, hogy jelenjenek a legtöbb ajánlott feladattípusban, noha legtöbb esetben nem képeznek önálló produktumot.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Különböző érzékszervi tapasztalatok (pl. szaglás, hallás, tapintás, látás) élményszerű feldolgozása alapján, egyszerű következtetések szóbeli megfogalmazása és az élmények, kialakult érzések vizuális megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, mintázás, építés/konstruálás, tárgyalkotás).
- A tanulás során felmerülő helyzetekben valós környezeti jellemzők (pl. téli táj, növény részei, osztályterem színei), képek és ábrák (pl. tankönyvi ábra, saját vagy társak rajza) célirányos megfigyelése, és a tapasztalatok szöveges megfogalmazása a látott információk pontos leírása és feldolgozása érdekében.
- Közvetlen megfigyelések útján szerzett konkrét vizuális tapasztalatok (pl. nagyság, felület, méret, irány, mennyiség, anyagszerűség, elhelyezkedés) alapján vizuális jellemzők kiválasztása, csoportosítása, megnevezése (pl. legsötétebb szín, legnagyobb forma, a kép jobb oldalán elhelyezkedő figura), és az érzékszervi tapasztalatok következetes felhasználása az alkotómunka során.
- Megadott szempontok alapján természeti és mesterséges tárgyak gyűjtése, megfigyelése, és a megfigyelések alapján a tárgyak pontos leírása és változatos vizuális megjelenítése játékos feladatokban.

Fogalmak:

sík, tér, méret, irány, szín, felület, képelem

1. osztály

heti 2, évi 72 óra

TÉMAKÖR: Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények

órakeret: 32 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;
- rövid szövegekhez, egyéb tananyagtartalmakhoz síkbeli és térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, formáz, épít és a képet, tárgyat értelmezi;
- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít,

- elképzelt történeteket, meséket dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret, jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit megfogalmazza;
- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál
- élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, formáz, épít;
- saját és mások érzelmeit, hangulatait segítséggel megfogalmazza és egyszerű dramatikus eszközökkel eljátssza, vizuális eszközökkel megjeleníti;
- korábban átélt eseményeket, tapasztalatokat, élményeket különböző vizuális eszközökkel, élményszerűen megjelenít: rajzol, fest, formáz, épít és magyarázza azt;

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- *A közvetlen környezetben található tárgyak, jelenségek minőségének (pl. illat, hang, zene, szín, fény, felület, méret, mozgás, helyzet) megtapasztalása különböző játékos feladatok során, a célzott élménygyűjtés és vizuális megjelenítés (pl. festés, rajzolás, kollázs, mintázás) érdekében, a vizuális nyelv alapvető elemeinek játékos használatával*
- *Az érzékelés finomítása. Különböző észlelési tapasztalatok (látás, hallás, tapintás, szaglás, ízlelés) áttétele, „fordítása”*
- *Játékos forma-felismerési gyakorlatok. Lehetőleg minél több forma felfedeztetése tapintás útján (szobrok, növények, különböző felületek kitalapítása, kövek, kavicsok, termések gyűjtése, a formák csoportosítása)*
- *Szinttapasztalatok gazdagítása, alap- és mellékszín megnevezése, színismeretek bővítése*
- *Korábban átélt események, különböző személyes élmények felidézése és tetszőleges megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (térábrázolási képesség, emberábrázolás, kifejezőképesség fejlesztése)*
- *Személyes érzelmek, hangulatok kifejezése képalkotásban (kifejező képalkotás, kifejező jellegű plasztikus alkotás)*
- *Az elemek elrendezése képsíkon és a térben (egyensúly, egyensúlytalan, ritmus), képi elemek helyének meghatározása és elrendezése, a képmező betöltése*
- *Elképzelt vagy hallott történetek, rövid szövegek, irodalmi (pl. mese, vers) vagy zenei élmények (gyermekdal, gyermekjáték, mondóka) különböző részleteinek vizuális bemutatása a saját ötletek megjelenítése érdekében, különböző eszközökkel síkban és térben (pl. színes rajz, festmény, nyomat, kollázs, plasztika)*
- *Olvasmány- vagy zenei élményhez a jelentést vagy hangulatot erősítő vizuális illusztráció készítése választott technikával*
- *Magyar népmesékhez, népi mondókákhoz, népdalokhoz vizuális illusztráció készítése hagyományos, ember- vagy állatábrázolást is megjelenítő népművészeti alkotások stíuselemeinek felhasználásával.*
- *Tanult irodalmi, zenei élmények, és médiaélmények (pl. mese, vers, gyermekdal, zenemű, animációs film) fontos helyszíneinek és szereplőinek megjelenítése síkban (pl. rajz, festés, vegyes technika)*

- Irodalmi, zenei és médiaélmények (pl. mese, vers, gyermekdal, zenemű, animációs film) fontos helyszíneinek és szereplőinek megjelenítése egyszerű eszközök felhasználásával (tárgyakkal való bábozás, tárgyak megszemélyesítése)
- Mozgásélmények (pl. tánc, csoportos játék, körjáték, körtánc) vizuális átírása (pl. vonalakkal, foltokkal, színekkel).

Fogalmak:

történet, szereplő, helyszín, mese, illusztráció, vizuális technikák, népművészeti technikák

TÉMAKÖR: Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben

órakeret: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tapasztalatait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;
- a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Kisgyerekeknek szóló könyvborítók, füzetek, hirdetések üzenetének elemzése tanári segítséggel
- Közvetlen környezetében található jelek, jelzések (pl. útjelzés, közlekedési jelzés, piktogram) gyűjtése, értelmezése segítséggel és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban
- Magyar népi díszítőművészet jelkészletének gyűjtése, kísérletezés a szimbólumok értelmezésével (tulipán, nap, madármotívum, kígyó stb.) segítséggel, egyénileg, vagy csoportban.
- *Ritmus a környezetünkben (nappal-éjszaka, évszakok váltakozása, szív-dobogás, pislogás, stb.) A közvetlen környezet formáinak, anyagainak megfigyelése (kerek, szögletes, gömbölyded, domború, homorú, tompa, hegyes, sima, érdes stb.) és megnevezése. Plasztikus ritmus keresése a környezetben.*
- *Plasztikai formák és felületek megnevezése, elemzése: gömbölyű, hengeres, szögletes, hegyes, tompa, érdes, sima, mélyülő, domború stb. Szögletes és*

gömbölyded formák puha agyagba nyomásával egyszerű plasztikus ritmusok képzése. Szögletes és gömbölyded alakú gyöngyök készítése agyagból, azok ritmikus felfűzése.

Fogalmak

jel, jelzés, vizuális üzenet, hirdetés, leegyszerűsítés, változat, díszítőmotívum

TÉMAKÖR: Médiahasználat – Valós és virtuális információk

órakeret: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából segítséggel megfigyel
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Reklámok megnézéséhez kapcsolódó tapasztalatok, érzések (pl. tetszés, kíváncsiság, félelem) megbeszélése és megjelenítése változatos eszközökkel (pl. rajzolás, festés, bábkészítés, szerepjáték). A megbeszélés eredményeként a valóság és a képzelet megkülönböztetése.
- Kisgyerekeknek szóló célzottan kommunikációs szándékú mozgóképi megjelenések (pl. tv reklám, gyermekműsor) üzenetének elemzése tanári segítséggel

Fogalmak

információ, mozgókép, könyv, televízió, film, internet

TÉMAKÖR: Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet

Órakeret: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel értelmez;
- időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;
- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű mozgóképi részletek (pl. animációs film, reklámfilm) cselekményének elemzése, és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. időbeli történés képkockáinak rendezése, hang nélkül bemutatott mozgóképi részletek "szinkronizálása").

Fogalmak

animációs film, képkocka, képsorozat

TÉMAKÖR: Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak

Órakeret: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elképzelt történetet, mesét dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábot, teret, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában
- alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, kötöz, fűz, mintáz;
- természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével, vagy a magyar díszítőművészet általa megismert mintakincsének felhasználásával mintát tervez;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű természeti- és mesterséges formák rajzolása.
- A készült rajzok leegyszerűsítésével sor- és terüldísz alkotása
- *Egyszerű plasztikai formák: gömb, kígyó, vagy hurka, henger, lap. Egyszerű plasztikai formák összeillesztése, kombinációja. Egyszerű plasztikai formákból és azok kombinációjából személyes és közös élmények, emlékek plasztikai megjelenítése, mintázása*
- *Plasztikai érzék fejlesztése. Plasztikai minőségek sokféleségének megtapasztalása. Plasztikai kifejezőképesség fejlesztése. Formaérzék, karakterérzék fejlesztése*
- *Tárgyak térbeli helyzetének, jellegzetes formájának meghatározása. (bent, kint, lent, fönt, kicsi, nagy stb.) Tárgyak plasztikai jellegzetességeinek meghatározása (hosszú, rövid, szögletes, hengeres, domború, homorú, kicsi,*

nagy) Tárgyak csoportosítása rendeltetésük, *nagyságuk*, színük, *formájuk*, *anyaguk* szerint. Tárgyak formája és rendeltetése közötti összefüggés felfedezése, megbeszélése, tudatosítása.

- *Egyszerű edények készítése mintázással, díszítése karcolással, plasztikus nyomattal*
- Egyszerű tárgy készítése hagyományos kézműves technikák alkalmazásával
- Képi inspiráció alapján (pl. természeti jelenségek, állatok, népművészeti motívumok) egyszerű mintaelem tervezése
- Elképzelt, mesebeli tárgyak tervezése és létrehozása választott egyszerű anyagokból
- Dramatikus játék céljára ujjbáb, síkbáb, kellék tervezése és elkészítése természetes vagy mesterséges/újrahasznosítható anyagokból

Fogalmak

hagyomány, kézműves technika, díszítés, minta, öltözék

TÉMAKÖR: Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk

Órakeret: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít
- saját és társai vizuális munkáit értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A közvetlen környezet elemeinek életszerű megfigyelése
- *A közvetlen lakókörnyezet megismerése, utca, ház, otthon fogalma. Bent, kint fogalma (belső és külső tér fogalma) Téralakítás építéssel (építőköcek, modellek), vár építése homokból. Mesterséges formák, makettek tanulmányozása*
- A közvetlen környezet különböző méretű tereinek megfigyelése és leírása különböző szempontok szerint (pl. zajok, szagok, színek, funkciók, rendezettség) és a tapasztalatok felhasználásával a tér áttervezése a tér jellemzőinek, stílusának vagy hangulatának megváltoztatása érdekében, csoportmunkában is.
- Múzeum, kiállítás, helytörténeti gyűjtemény, tájház látogatása

Fogalmak

építészet, műemlék, műemlékvédelem

2. osztály

heti 2, évi 72 óra

TÉMAKÖR: Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények

órakeret: 30 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;
- rövid szövegekhez, egyéb tananyagtartalmakhoz síkbeli és térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít és a képet, tárgyat szövegesen értelmezi;
- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál
- élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;
- saját és mások érzelmeit, hangulatait segítséggel megfogalmazza és egyszerű dramatikus eszközökkel eljátssza, vizuális eszközökkel megjeleníti;
- korábban átélt eseményeket, tapasztalatokat, élményeket különböző vizuális eszközökkel, élményszerűen megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít, fotóz és magyarázza azt;
- azonosítja a nonverbális kommunikáció eszközeit: mimika, gesztus, ezzel kapcsolatos tapasztalatait közlési és kifejezési helyzetekben használja;
- valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátsszik, elmesél;

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- *Az érzékelés finomítása. Különböző észlelési tapasztalatok (látás, hallás, tapintás, szaglás, ízlelés) áttétele, „fordítása”.*
- *Összetett plasztikai formák (domború és homorú formák kombinációja). Ismerkedés különböző plasztikai alkotásokkal (tanulói munkákkal, ha lehet műalkotásokkal, köztéri szobrokkal, domborművekkel is)*
- *Elképzelte vagy hallott történetek, rövid szövegek, irodalmi (pl. mese, vers) vagy zenei élmények (gyermekdal, gyermekjáték, mondóka) különböző részleteinek vizuális bemutatása a saját ötletek megjelenítése érdekében, különböző eszközökkel síkban és térben (pl. színes rajz, festmény, nyomat, kollázs, plasztika, makett), és a kitalált vizuális ötletek szöveges magyarázatával (Illusztráció síkban, vagy térben)*
- *Saját kitalált történet elmesélése, és a történet néhány fontosabb jelenetének többalakos vizuális megjelenítése tetszőleges eszközökkel.*
- *Korábban átélt események, különböző személyes élmények felidézése és tetszőleges megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (térábrázolási képesség, emberábrázolás, kifejezőképesség fejlesztése)*
- *Az emberi test plasztikussága, arányai, egyszerű mozgás ábrázolása a síkon és a térben*
- *Az emberi fej plasztikussága, részei, arányai, mimika tanulmányozása, utánzása, megjelenítése. Arc kifejezések ábrázolása plasztikusan, egyszerűsítés és túlzás, maszk mintázása*
- *Képek, vizuális műalkotások átértelmezése*
- *Személyes érzelmek, hangulatok kifejezése képalkotásban (kifejező képalkotás, kifejező jellegű plasztikus alkotás)*
- *Adott érzelmi állapot (pl. boldogság, rémület, tanácstalanság) kifejezése arcjátékkal és gesztusokkal, az érzelmek kifejezési lehetőségeinek tudatosítása érdekében. A tapasztalatok felhasználása egyszerű vizuális megjelenítés során*
- *Olvasmány- vagy zenei élményhez a jelentést vagy hangulatot erősítő vizuális illusztráció készítése választott technikával, és az elkészült alkotás szöveges magyarázatával.*
- *Magyar népmesékhez, népi mondókákhoz, népdalokhoz vizuális illusztráció készítése hagyományos, ember- vagy állatábrázolást is megjelenítő népművészeti alkotások stíuselemeinek felhasználásával.*
- *Tanult irodalmi, zenei élmények, és médiaélmények (pl. mese, vers, gyermekdal, zenemű, animációs film) fontos helyszíneinek és szereplőinek megjelenítése síkban (pl. rajz, festés, vegyes technika) és térben egyszerű eszközök felhasználásával*
- *Irodalmi, zenei és médiaélmények (pl. mese, vers, gyermekdal, zenemű, animációs film) fontos helyszíneinek és szereplőinek megjelenítése egyszerű eszközök felhasználásával*
- *Mozgásélmények (pl. tánc, csoportos játék, körjáték, körtánc) vizuális átírása (pl. vonalakkal, foltokkal, színekkel).*

Fogalmak:

történet, szereplő, helyszín, vizuális jellemzők, illusztráció, vizuális technikák, népművészeti technikák, faragás

TÉMAKÖR: Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben

órakeret: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;
- a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;
- adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket készít egyénileg vagy csoportmunkában;
- ismeri államcímerünk és nemzeti zászlónk felépítését, összetevőit, színeit

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tanulást vagy megértést segítő egyszerű ábra és eszköz készítése,
- Kisgyerekeknek szóló könyvborítók, füzetek, hirdetések üzenetének elemzése tanári segítséggel, és a tapasztalatok felhasználása egyszerű tervezési feladatokban
- Közvetlen környezetében található jelek, jelzések (pl. útjelzés, közlekedési jelzés, piktogram) értelmezése segítséggel és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban
- *Ritmus a környezetünkben (nappal-éjszaka, évszakok váltakozása, szív-dobogás, pislogás, stb.) A közvetlen környezet formáinak, anyagainak megfigyelése (kerek, szögletes, gömbölyded, domború, homorú, tompa, hegyes, sima, érdes stb.) és megnevezése. Plasztikus ritmus keresése a környezetben. Kísérletek különböző felületek létrehozására karcolással, szurkálással, kaparással, vékonyabb, vastagabb agyaghurkák felrakásával, különböző méretű agyaggolyók felrakásával, ezek kombinációjával*
- Magyar népi díszítőművészet jelkészletének gyűjtése, kísérletezés a szimbólumok értelmezésével (tulipán, nap, madármotívum, kígyó stb.) segítséggel, egyénileg, vagy csoportban.

Fogalmak

jel, jelzés, vizuális üzenet, hirdetés, leegyszerűsítés, változat, díszítőmotívum, szimbólum

TÉMAKÖR: Médiahasználat – Valós és virtuális információk

órakeret: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- saját munkákat, képeket, műalkotásokat szín-, kompozíció, kifejezőerő szempontjából elemez, összehasonlítja;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;
- adott cél érdekében fotót készít;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Reklámok megnézéséhez kapcsolódó tapasztalatok, érzések (pl. tetszés, kíváncsiság, félelem) megbeszélése és megjelenítése változatos eszközökkel, a valóság és a képzelet megkülönböztetése.
- Kisgyerekeknek szóló célzottan kommunikációs szándékú mozgóképi megjelenések (pl. tv reklám, gyermekműsor) üzenetének elemzése tanári segítséggel, a kommunikációs célt szolgáló legfontosabb eszközök és az elért hatás megfigyelésével (pl. szín, képkivágás, hanghatás, szöveg), és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. félelmetes-megnyugtató hangok gyűjtése, adott mozgóképi részlet hangulatának érzékeltetése színes kompozícióban).
- Különböző médiumok (pl. könyv, televízió, film, internet, videojáték) egyszerű példáinak elemzése tanári segítséggel

Fogalmak

kép, mozgókép, könyv, televízió, film, internet

TÉMAKÖR: Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet

Órakeret: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;
- adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;

- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű mozgóképi részletek (pl. animációs film, reklámfilm) cselekményének elemzése, és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. időbeli történés képkockáinak rendezése, hang nélkül bemutatott mozgóképi részletek "szinkronizálása").
- Egyszerű mozgóképi részletekben azonosítása a hatások közös megbeszélésével.
- Fotó- vagy rajzszorozat készítése a mindennapok során tapasztalható időbeli változások szemléltetése érdekében

Fogalmak

animációs film, képkocka, képregény, hanghatás, képsorozat

TÉMAKÖR: Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak

Órakeret: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, kötöz, fűz, mintáz;
- természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével, vagy a magyar díszítőművészet általa megismert mintakincsének felhasználásával mintát tervez;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- *Játékos forma-felismerési gyakorlatok. Lehetőleg minél több forma felfedeztetése tapintás útján (szobrok, növények, különböző felületek kítapintása, kövek, kavicsok, termések gyűjtése, a formák csoportosítása).*
- *Egyszerű plasztikai formák: gömb, kígyó, vagy hurka, henger, lap. Egyszerű plasztikai formák összeillesztése, kombinációja. Egyszerű plasztikai formákból és azok kombinációjából személyes és közös élmények, emlékek plasztikai megjelenítése, mintázása*
- *Különböző formák, felületek tapintásos megfigyelése, anyagok összehasonlítása, felismerése (papírlap, összegyűrt papírt, csiszolópapír, szövet, bársony, lemez, műanyag, fadarab, fakéreg, gumi. stb.)*

- *Plasztikai formák és felületek megnevezése, elemzése: gömbölyű, hengeres, szögletes, hegyes, tompa, érdes, sima, mélyülő, domború stb. Szögletes és gömbölyded formák puha agyagba nyomásával egyszerű plasztikus ritmusok képzése. Szögletes és gömbölyded alakú gyöngyök készítése agyagból, azok ritmikus felfűzése*
- *Egyszerű edények készítése mintázással, díszítése karcolással, plasztikus nyomattal, rátéttel*
- Egyszerű természeti- és mesterséges formák rajzolása
- A készült rajzok leegyszerűsítésével tárgyak díszítése
- Egyszerű tárgy készítése hagyományos kézműves technikák alkalmazásával
- Képi inspiráció alapján (pl. természeti jelenségek, állatok, népművészeti motívumok) egyszerű mintaelem tervezése
- Elképzelt, mesebeli tárgyak tervezése és létrehozása választott egyszerű anyagokból
- Dramatikus játék céljára ujjbáb, síkbáb, kellék tervezése és elkészítése természetes vagy mesterséges/újrahasznosítható anyagokból

Fogalmak

funkció, hagyomány, kézműves technika, díszítés, minta, öltözék

TÉMAKÖR: Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk

Órakeret: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzeltet szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A közvetlen környezet elemeinek és épülettípusainak életszerű megfigyelése
- A közvetlen környezet különböző méretű tereinek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) megfigyelése különböző szempontok szerint, a tér áttervezése a tér jellemzőinek vagy hangulatának megváltoztatása érdekében

- *A közvetlen lakókörnyezet megismerése, utca, ház, otthon fogalma. Bent, kint fogalma (belső és külső tér fogalma) Téralakítás építéssel (építőkockák, modellek), vár építése homokból. Mesterséges formák, makettek tanulmányozása*
- Múzeum, kiállítás, helytörténeti gyűjtemény, tájház látogatása

Fogalmak

tér, épület, építészet, műemlék

3–4. évfolyam

Ebben az iskolaszakaszban is kiemelt fontosságú az örömteli, motivált alkotói energiák fenntartása, melyet a változatos, élményalapú feladatok rendszerében, a gyerekek személyes érdeklődését figyelemmel kísérő és azt elfogadó, differenciált feladatkiadással, személyre szabott, formáló- segítő értékeléssel és figyelemmel érhetünk el. A gyerekek rajzolás, ábrázolás képességeinek fejlődése saját rajzi sémáik változásában követhető nyomon. A fejlesztés érdekében a sématorést elősegítő, változatos, jól szemléltetett feladatokat kell a tanulócsoporthoz alapos ismeretében birtokában terveznünk. Az emberábrázolás, arcábrázolás a gyerekek között kialakult baráti körökben, egymás rajzi szokásainak eltanulásával is változik. A tér megjelenítésére alkalmazott ábrázolási sémák változására ugyanígy hatással van a gyerek környezetében élő idősebb testvér, a rajzolni tudó szülő is.–A vizuális műveltség megalapozásának jelentős állomása ez az időszak, amikor az érzékszerveik segítségével a környezet jelenségeinek a lehető legpontosabb megfigyelése zajlik. Ekkor fejleszthető leginkább a hétköznapi és a művészi vizuális közlések közötti azonosságok és különbségek felismerése és rendszerezése az életkornak megfelelő szinten.

Az adott korosztály mindennapi digitális eszközfelhasználó. Ezért fontos a digitális képkészítés lehetőségeivel, a gyerek környezetében egyre hangsúlyosabbá váló médiajelenségekkel iskolai keretek között zajló foglalkozás is. A valós anyagokhoz és eszközökhöz kötött alkotás motiválása, segítése, kiemelt tanítói feladat. A 3-4. évfolyam tanulói egyre inkább képesek tanuló társaik alkotásait értékelni. Fontos, hogy ez a képesség saját munkájuk értékelésében is megmutatkozzon, értéknek tekintsék a befejezett, kész alkotás létrehozását.

3. osztály

heti 2, évi 72 óra

TÉMAKÖR: Síkbeli és térbeli alkotások

– Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények

órakeret: 30 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;
- korábban átélt eseményeket, tapasztalatokat, élményeket különböző vizuális eszközökkel, élményszerűen megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít, fotóz és magyarázza azt;
- rövid szövegekhez síkbeli és térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít és a képet, tárgyat szövegesen értelmezi;
- saját és társai vizuális munkáit értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után megfogalmazza és indokolja tetszésítéletét;
- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti.
- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában
- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót vagy teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- saját és mások érzelmeit, hangulatait segítséggel megfogalmazza és egyszerű dramatikus eszközökkel eljátssza, vizuális eszközökkel megjeleníti;
- azonosítja a nonverbális kommunikáció eszközeit: mimika, gesztus, ezzel kapcsolatos tapasztalatait közlési és kifejezési helyzetekben használja;
- időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;
- adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Változatos mesés térben játszódó magyar népmese különleges helyszínének személyes vizuális megjelenítése saját alkotott térben vagy a síkon (térábrázolási-, emberábrázolási-, kifejező-, komponáló képesség fejlesztése)
- Tanult mesék, mondák vagy zeneművek valós vagy kitalált szereplőinek megformálása síkban vagy térben (pl. festmény, kollázs, maszk, báb)
- Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok filmes vagy színházi adaptációinak összehasonlítása. Az olvasott szöveghez vagy a vetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és vizuális feldolgozása különböző eszközökkel (pl. rajz, festés, montázs).

- Korábban megismert és feldolgozott szövegekhez, zeneművekhez (pl. gyermekregény, tananyagrészlet, népdal, mondóka) illusztráció készítése különböző vizuális eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, fotó, plasztika)
- Saját irodalmi és filmes élményekből származó szereplők jellemzőinek, érzelmeinek, karakterének (pl. gesztusok, viselkedés, öltözék, személyes tárgyak) megfigyelése és feldolgozása különböző játékos (pl. dramatikus, vizuális) feladatokban a karakter és a jellemzők tudatosítása érdekében
- Magyar népmesék, népballadák illusztratív megjelenítése jellegzetes magyar népviseleti elemek megfigyeléseinek felhasználásával
- Élmények, elképzelt vagy hallott történetek, (pl. álmok, családi események, osztálykirándulás) részleteinek megjelenítése különböző vizuális eszközökkel (pl. grafika, festmény, nyomat, fotó), és kreatív történetalkotás az elkészült vizuális munkák segítségével (pl. nyitva hagyott történet befejezése, átírása)
- Karakteres fekete fehér művészfotók megfigyelése alapján a látott személyre vonatkozó információk, jellemzők megfogalmazása játékos, találgatásra alapuló formában (pl. életkor, foglalkozás, kedvenc étel, fontos tárgy) Az élmények vizuális megjelenítése (pl. portrérajz, fotómanipuláció, kollázs)
- Saját és mások munkáinak, képeknek, vizuális alkotások szereplőinek szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szerinti elemzése, összehasonlítása, a következtetések szöveges megfogalmazásával
- Az ábrázolási szándék, vizuális nyelvi elemek és az elrendezés viszonya. A képmező. Komponálás különböző formákban (álló, fekvő téglalap, kör, négyzet)
- *Tömör, zárt plasztikus kompozíció. Jellemző jegyek kiemelése. A kapcsolat kifejezése a plasztika eszközeivel*
- Grafikai felületet gazdagon tartalmazó grafika mintakincsének megfigyelése, a tapasztalatok alapján rajzolt gyűjtemény készítése egyénileg, vagy csoportban. A gyűjtött minták felhasználása saját célú képalkotásban egyénileg vagy csoportmunkában.

Fogalmak

figurális alkotás, portré, képmező, kompozíció, karakter, hangulat, kollázs, montázs, képregény, fikció, lényegkiemelés, karakter, gesztus, személyiségjegy, színhangulat, népviselet, parasztház

Témakör: Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben

Órakeret: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;
- egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;
- adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít egyénileg vagy csoportmunkában;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű, mindennapok során használt jelek (pl. közlekedési jelek, útjelzés, piktogram), kommunikációs szándékú vizuális közlések felismerése, megfigyelése, azonosítása és elemzése tanári segítséggel
- A jellemző nézet és a forma jele, a forma egyszerűsítése foltra. A körülhatároló és a jelölő vonal. A folt a felület betöltésének eszköze. Vonalakból alkotott folt. Faktúrák. Foltképzés vonalakkal a síkon és *mintázó eszközökkel plasztikusan*. *A forma kibontása - faragás, mélyítés, kaparás, vágás. A forma egyszerűsítése*
- A környezetünkben észlelhető változások, folyamatok, mozgások vizuális megfigyelése, értelmezése és a tapasztalatok és információk vizuális megjelenítése (pl. fotósorozat, film, rajzsorozat, folyamatábra) a változás vagy folyamat időbeliségének hangsúlyozásával, csoportmunkában is.
- Valós vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának, történéseinek képes és szöveges bemutatása különböző cél (pl. tájékoztatás, dokumentálás, szórakoztatás) hangsúlyozásával.

Fogalmak

vizuális kommunikáció, befolyásolás, meggyőzés, figyelemfelkeltés, piktogram, térkép, plakát, idő, címer

Témakör: Médiahasználat – Valós és virtuális információk

Órakeret: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg
- valós vagy digitális játékélményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél;
- a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;
- azonosítja a gyerekeknek szóló, vagy fogyasztásra ösztönző, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket;
- adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;
- adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Kisgyerekeknek szóló mozgóképi közlések (pl. tv reklám, gyermekműsor) üzenetének elemzése (pl. a kommunikációs célt szolgáló legfontosabb eszközök és az elért hatás) tanári segítséggel és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. félelmetes-megnyugtató hangok gyűjtése, változatok újrajátszása).
- Fogyasztásra ösztönző különböző reklámanyagok (pl. szórólap, óriásplakát, reklámújság, tv reklám) elemzése tanári segítséggel és a vizuális megjelenés áttervezése játékos feladatokban (pl. kommunikációs hatást erősítő vagy módosító céllal).
- A saját médiahasználati szokások (pl. internet, televízió, rádió, mobiltelefon, könyv, videojáték) tanulmányozása különböző szempontok (pl. időtartam, tartalom, gyakoriság, résztvevők) alapján. A tapasztalatok közös, reflektív megbeszélése, különös tekintettel a biztonságos médiahasználat szabályaira.

Fogalmak

média, reklám, televíziós műsортípus, televíziós sorozat, ismeretterjesztő műsor

Témakör: Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet

Órakeret: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlít;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után önállóan megfogalmazza és indokolja tetszésítéletét;
- időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjeleníti;
- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;
- adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű mozgóképi részletekben (pl. mesefilm, reklámfilm) hangok és a képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, düh, félelem) azonosítása a hatások közös megbeszélésével.
- Optikai különlegességek, lehetetlenségek (pl. „Nagyobb vagyok, mint egy fa”, „Elvesztettem a fejemet”) létrehozása egyszerű digitális technikával (pl. fotó, film), és a tapasztalatok szóbeli megbeszélésével, csoportmunkában
- Személyes vagy közösségi témához kapcsolódó történetek (pl. problémák az osztályban, legjobb emlékeink) vizuális megjelenítése egyszerű digitális eszközökkel (pl. fotósorozat)
- Történet egyetlen vizuális vagy egyéb eleméből kiindulva (pl. képkocka, főszereplő karakterének leírása, regény rövid részlete) saját történet kitalálása és vizuális megjelenítése (pl. képregény, fotósorozat, rövidfilm) a történet időbeliségének érzékeltetése érdekében.
- Történetek, mesék, népmesék képregényszerű ábrázolása, időrendiség, cselekmény megjelenítésével, különböző nézőpontokból való ábrázolással, kiemeléssel.

Fogalmak

nézőpont, cselekmény, főszereplő, mellékszereplő, fényhatás, megvilágítás

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak

Órakeret: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábot vagy teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- saját és társai vizuális munkáit értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, kötöz, fűz, mintáz;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál;
- különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít;
- gyűjtött természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével, vagy a magyar díszítőművészet általa megismert mintakincsének felhasználásával mintát tervez.
- *Képes tapintásos érzékelés után jellegzetes formákat plasztikában megfogalmazni. Elképzeli és elkészíti adott rendeltetésnek megfelelő egyszerű tárgyat, betartva a konstruálás lépéseit és legfőbb szabályait. Rendelkezik a forma és a rendeltetés viszonyával kapcsolatos alapvető képzetekkel. Képes a plasztikai nyelvi kifejezőeszközök, a térbeli kompozíció egyre tudatosabb alkalmazására élményfeldolgozó, alkotó munkájában. Tapintásos élményeit, ill. a vizuális élményeket meg tudja fogalmazni.*

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű természeti vagy mesterséges formák megfigyelése, ábrázolása látvány szerint, valamint elől- és oldalnézetből. *Természeti formák és mesterséges tárgyak tanulmányozása, összehasonlítása tapintás útján (a forma anyaga, plasztikussága, karaktere, felülete), plasztikus ábrázolása*
- *A rendeltetés és a forma összefüggéseinek megfigyelése, elemzése*
- *A használati tárgyak külső megjelenésében tapasztalható taktilis jelentés (alakja, formája, részformák, a felület minősége, mérete, tömege). A funkcionális és anyagszerű formaképzés néhány szabálya*
- Magyar népi cserépedények megfigyelése, következtetések megfogalmazása a formai jegyek alapján a használati módra (pl. vizes korsó, lábas, fazék, miskakancsó, butella). A megfigyelések rögzítése rajzban.
- Korong nélkül készülő, adott funkcióra alkalmas egyszerű agyagedény készítése az alkalmazott technikából adódó önálló tervezés alapján (pl. homokedény, könyokedény, papírhenger oldalához csigákból épített, kész edény üregébe préselve).

- Saját készítésű agyagtárgy díszítő motívumának tervezése. A kivitelezés technikai lehetőségeinek megismerése után a formához, funkcióhoz leginkább alkalmas díszítmény kiválasztása és kivitelezése.
- Tárgytervezés, tárgyalkotás, vagy meglévő tárgy átalakítása hagyományos kézműves technikákkal
- Csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog (pl. mobiltelefon, szemüveg, sütemény, hétmérföldes csizma, élet vize) számára a tárgy legfontosabb sajátosságainak (pl. forma, anyag) megtartásával és vizuális érzékeltetésével.
- Hulladék anyagokból új funkcióval bíró tárgyak tervezése, kivitelezése valós vagy elképzelt funkció teljesítése érdekében (pl: flakonokból és egyéb kiegészítő elemekből fantasztikus járművek tervezése, modellezése).
- Dramatikus játékhoz jelmezek és kellékek készítése önállóan vagy csoportmunkában. Különböző anyagok szakszerű összeépítése (pl. ragasztás, kötözés, varrás, drótozás).

Fogalmak

tárgytervezés, csomagolás, használati tárgy-dísz tárgy, vizuális ritmus, formai egyszerűsítés, népi cserépedény, hímzésminta

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk

Órakeret: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít
- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót vagy teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;
- különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít;
- alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, kötöz, fűz, mintáz;

- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- *A közvetlen természeti és mesterséges környezet tanulmányozása, összehasonlítása mozgással és tapintással (körbejárás, támpontok keresése, terepviszonyok összehasonlítása, padló, lépcső, bucka, domb, mélyedés, falak felülete, oszlopok, pillérek, hangok stb.)*
- Adott, környezet (erdő, vízpart, park) átalakítására, új funkcióval való megtöltésére (pl. fantasztikus kalandpark) terv készítése
- Kiállítás, múzeum, helytörténeti gyűjtemény, tájház felkeresése során fotók vagy vázlatrajzok készítése a hagyományos magyar népi élet belső tereiről, berendezési tárgyairól. A konkrét kiállítás élményéhez köthető tárgyalás.

Fogalmak

építmény, épület, település, nézet: felül-, alul-, oldalnézet, alaprajz, parasztház

4. osztály

heti 1, évi 36 óra

TÉMAKÖR: Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények

órakeret: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;
- rövid szövegekhez, egyéb tananyagtartalmakhoz síkbeli vagy térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít és a képet, tárgyat szövegesen értelmezi;
- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;

- saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlítja;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után megfogalmazza és indokolja tetszésítéletét;
- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelt szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- azonosítja a nonverbális kommunikáció eszközeit: mimika, gesztus, ezzel kapcsolatos tapasztalatait közlési és kifejezési helyzetekben használja;
- időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjeleníti;
- adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzeltetés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű természeti vagy mesterséges formák megfigyelése, ábrázolása látvány szerint, valamint elől- és oldalnézetből. *Természeti formák és mesterséges tárgyak tanulmányozása, összehasonlítása tapintás útján (a forma anyaga, plasztikussága, karaktere, felülete), plasztikus ábrázolása.* Modellek ábrázolása több nézőpontból. Modellek ábrázolása megfigyelés alapján rálátással (színbeli és tónusos megjelenítés)
- A jellemző nézet és a forma jele, a forma egyszerűsítése foltra. A körülhatároló és a jelölő vonal. A vonal kiemelő szerepe, a vázoló vonal, a körvonal, szerkesztett és szabadkézi vonalak. A folt a felület betöltésének eszköze. Vonalakból alkotott folt. Foltok, tömegek, mint a testesség hangsúlyozásának eszközei. Faktúrák. Foltképzés vonalakkal a síkon és *mintázó eszközökkel plasztikusan. A forma kibontása - faragás, mélyítés, kaparás, vágás. A forma egyszerűsítése.* Formák átírása, szokatlan formakapcsolások, képzeletbeli formák a síkon és a térben. *Hangulat, érzelem kifejezése plasztikus formákkal*
- Korábban megismert és feldolgozott szövegekhez, zeneművekhez (pl. gyermekregény, tananyagrészlet, népdal, mondóka) illusztráció készítése különböző vizuális eszközökkel síkban vagy térben (pl. rajz, festés, fotó, plasztika)
- Adott álló- vagy mozgóképi megjelenések egyéni elképzeltetés szerinti átértelmezése, átírása
- Élmények, elképzelt vagy hallott történetek részleteinek megjelenítése különböző vizuális eszközökkel (pl. grafika, festmény, nyomat, fotó), és kreatív történetalkotás az elkészült vizuális munkák segítségével (pl. nyitva hagyott történet befejezése)
- Kiemelés: formával, színminőséggel, mérettel, elhelyezéssel, kontraszttal, vonalvastagsággal. Egyensúly és feszültség, szimmetria és aszimmetria
- Karakteres fekete fehér művészfotók megfigyelése alapján a látott személyre vonatkozó információk, jellemzők megfogalmazása játékos, találgatásra alapuló formában (pl. életkor, foglalkozás, kedvenc étel, fontos tárgy) Az élmények vizuális megjelenítése (pl. portrérajz, fotómanipuláció, kollázs) a

legfontosabb jellemzők (pl. külső-belső tulajdonság, öltözet, attribútum) bemutatása érdekében

- Saját és mások munkáinak, képeknek, vizuális alkotások szereplőinek szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szerinti elemzése, összehasonlítása, a következtetések szöveges megfogalmazásával és megvitatásával (befogadói és szövegalkotási képességek fejlesztése).
- Saját személyes történetek bemutatása érdekében valós hely megjelenítése különböző vizuális eszközökkel síkban és térben (pl. kollázs, vegyes technika, kréta, nyomat, mintázás)
- *Tömör, zárt plasztikus kompozíció. Jellemző jegyek kiemelése. A kapcsolat kifejezése a plasztika eszközeivel. Összetettebb plasztikai minőségek ismerete és használata az alkotásban. Plasztikus ellentétek (sima és érdes felületek)*

Fogalmak

figurális alkotás, portré, képmező, kompozíció, karakter, hangulat, kollázs, montázs, képregény, fikció, lényegkiemelés, karakter, gesztus, személyiségjegy, színhangulat, népviselet, parasztház

Témakör: Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben

Órakeret: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;
- egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;
- adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít egyénileg vagy csoportmunkában;
- saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű, mindennapok során használt jelek (pl. közlekedési jelek, útjelzés, piktogram), kommunikációs szándékú vizuális közlések felismerése, megfigyelése, azonosítása és elemzése tanári segítséggel

- Egy valós vagy képzeletbeli tárgy vagy jelenség számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a kép és szöveg együttes alkalmazásával, a figyelem és érdeklődés felkeltése céljából.
- Valós, mindennapi iskolai kommunikációs helyzetek érdekében a legfontosabb kommunikációs célt (pl. figyelem felkeltése, tájékoztatás, felhívás) érvényesítő síkbeli vagy térbeli vizuális megjelenés (pl. plakát, cégér, installáció) tervezése egyénileg vagy csoportmunkában
- Valós vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának, történéseinek képes és szöveges bemutatása különböző cél (pl. tájékoztatás, dokumentálás, szórakoztatás) hangsúlyozásával.

Fogalmak

vizuális kommunikáció, befolyásolás, meggyőzés, figyelemfelkeltés, piktogram, térkép, plakát, idő

Témakör: Médiahasználat – Valós és virtuális információk

Órakeret: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg
- a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik;
- az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- azonosítja a gyerekeknek szóló, vagy fogyasztásra ösztönző, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket;
- adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;
- adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Kisgyerekeknek szóló mozgóképi közlések (pl. tv reklám, gyermekműsor) üzenetének elemzése (pl. a kommunikációs célt szolgáló legfontosabb eszközök és az elért hatás) tanári segítséggel és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban

- Fogyasztásra ösztönző különböző reklámanyagok (pl. szórólap, óriásplakát, reklámújság, tv reklám) elemzése tanári segítséggel és a vizuális megjelenés áttervezése játékos feladatokban (pl. kommunikációs hatást erősítő vagy módosító céllal).
- A saját médiahasználati szokások (pl. internet, televízió, rádió, mobiltelefon, könyv, videojáték) tanulmányozása különböző szempontok (pl. időtartam, tartalom, gyakoriság, résztvevők) alapján. A tapasztalatok közös, reflektív megbeszélése, különös tekintettel a biztonságos médiahasználat szabályaira.

Fogalmak

média, reklám, televíziós műsorszám, televíziós sorozat, ismeretterjesztő műsor

Témakör: Álló- és mozgóképek – Kép, hang, történet

Órakeret: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlít;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után önállóan megfogalmazza és indokolja tetszésítéletét;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;
- az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;
- adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű mozgóképi részletekben (pl. mesefilm, reklámfilm) hangok és a képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, düh, félelem) azonosítása a hatások közös megbeszélésével.
- Optikai különlegességek, lehetetlenségek (pl. „Nagyobb vagyok, mint egy fa”, „Elvesztettem a fejemet”) létrehozása egyszerű digitális technikával (pl. fotó, film), és a tapasztalatok szóbeli megbeszélésével, csoportmunkában
- Személyes vagy közösségi témához kapcsolódó történetek vizuális megjelenítése egyszerű digitális eszközökkel (pl. fotósorozat)

- Történet egyetlen vizuális vagy egyéb eleméből kiindulva (pl. képkocka, főszereplő karakterének leírása, regény rövid részlete) saját történet kitalálása és vizuális megjelenítése (pl. képregény, fotósorozat, rövidfilm) a történet időbeliségének érzékeltetése érdekében.
- Történetek, mesék, népmesék képregényszerű ábrázolása, időrendiség, cselekmény megjelenítésével, különböző nézőpontokból való ábrázolással, kiemeléssel.

Fogalmak

nézőpont, cselekmény, főszereplő, mellékszereplő, fényhatás, megvilágítás

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak

Órakeret: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, kötöz, fűz, mintáz;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál;
- különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít;
- *Ötletes és egyre önállóbb a különféle rendeltetésű tárgyak készítésében. Képes az elemzett mindennapi tárgyak, eszközök, formája és funkciója közötti kapcsolat felismerésér;*
- *Élményeit, emlékeit képes a plasztika kifejezési eszközeivel visszaadni. A számára érzékelhető műalkotásokról képes önállóan véleményt formálni. Ismeri a képzőművészet több műtípusát. Adott modelleket közvetlen tapintásos megfigyelés alapján plasztikusan ábrázol, jellemző formáik, főbb arányaik megragadásával;*

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Eszközként használható egyszerű természeti formák és tárgyak (pl. régi konyhai eszközök, ritka szerszámok) elemző-értelmező rajza megfigyelés alapján, kiemelés nagyítással. Rajzos használati utasítás készítése a természeti vagy mesterséges forma kitalált használati módjához.
- *A használati tárgyak külső megjelenésében tapasztalható taktilis jelentés (alakja, formája, részformák, a felület minősége, mérete, tömege). A funkcionális és anyagszerű formaképzés néhány szabálya. Tárgyak egyéni stílusjegyei.*
- A közvetlen környezetben található anyagok környezettudatos felhasználásával *funkciónak megfelelő makett, építmény tervezése, elkészítése. Funkciónak megfelelő egyszerű tárgy készítése (edény, díszdoboz, játék) és díszítése. Az egyszerű tárgyalkotó folyamat: ötlet (gondolati terv), elkészítés, kipróbálás*
- Tárgytervezés, tárgyalkotás, vagy meglévő tárgy átalakítása (pl. öltözet kiegészítő, játék) hagyományos kézműves technikákkal (pl. nemezelés, fonás, hímzés, batikolás, agyagozás).
- Hulladék anyagokból új funkcióval bíró tárgyak tervezése, kivitelezése valós vagy elképzelt funkció teljesítése érdekében
- Dramatikus játékhöz jelmezek és kellékek készítése önállóan vagy csoportmunkában. Különböző anyagok szakszerű összeépítése (pl. ragasztás, kötözés, varrás, drótozás).

Fogalmak

tárgytervezés, csomagolás, használati tárgy-dísz tárgy, vizuális ritmus, formai egyszerűsítés, népi cserépedény

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk

Órakeret: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, és az elképzélést szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót vagy teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel megjelenít
- alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, kötöz, fűz, mintáz;

- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Valós vagy képzeletbeli természetes terek (pl. barlang, tisztás, víz alatti világ), különböző épületek csoportosítása különböző szempontok szerint (pl. rendeltetés, anyag, méret, elhelyezkedés, kor, díszítmény), a különböző épülettípusok legfontosabb jellemzőinek összehasonlítása és rendezése
- Alaprajz, térkép fogalma, *útvonal. Egyszerű domború rajzos térkép információinak értelmezése.* Valós és/vagy képzeletbeli utazás útvonalának képes rögzítése. Egyszerű alaprajzok és térképek olvasása, értelmezése, összevetésük a valós terekkel
- Térkifejezési módok: nézőpont jelölése, takarás, lejjebb-feljebb helyezés, felülnézet, elől és oldalnézet. Egyszerű térosztásokat közlő alap- és térképrajzi vázlatok készítése vonallal és *domború ábrázolással.* Magyarázórajzok, alaprajzok, térképek
- Példák gyűjtése és elemzése tanári segítséggel eltérő érzelmi hatást kiváltó (pl. hétköznapi, ünnepélyes, titokzatos, rideg, félelmetes, vidám) épített terekről (pl. templom, iroda, park, szoba, lift, zuhanyfülke, labirintus). A tapasztalatok beépítése a személyes élményeket és történeteket bemutató alkotó feladatokba.
- Magyar népi építészet legjellemzőbb sajátosságainak megismerése
- Kiállítás, múzeum, helytörténeti gyűjtemény, tájház felkeresése során fotók vagy vázlatrajzok készítése a hagyományos magyar népi élet belső tereiről, berendezési tárgyairól
- Magyarország építészetének megismerése érdekében adott funkciójú épületek (hidak, tornyok, kastélyok stb.) képeinek gyűjtése
- Magyar nemzeti jelképpé vált épületek és műalkotások (pl. Országház, debreceni Nagytemplom, Szabadságszobor, Budai vár épületegyüttese stb.) megismerése.

Fogalmak

építmény, épület, település, nézet: felül-, alul-, oldalnézet, alaprajz, parasztház

Átfogó célként kitűzött, valamint a fejlesztési területekhez kapcsolódó tanulási eredmények (általános követelmények) az 1–4. évfolyamon

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. alkotó tevékenység közben bátran kísérletezik;
2. különböző eszközöket rendeltetésszerűen használ;
3. megérti és végrehajtja a feladatokat;
4. példák alapján különbséget tesz a hétköznapi és a művészi között;

5. gondolatait vizuálisan is érthetően megmagyarázza;
6. példák alapján azonosítja a médiafogyasztás mindennapi jelenségeit;
7. önálló döntéseket hoz a környezet alakításának szempontjából;
8. csoportban végzett feladatmegoldás során részt vállal a feladatmegoldásban, és figyelembe veszi
9. társai álláspontját;
10. csoportban végzett feladatmegoldás közben képes érvelésre;
11. feladatmegoldás során betartja az előre ismerttetett szabályokat;
12. egyszerű, begyakorolt feladatokat önállóan is elvégez;
13. véleményét önállóan megfogalmazza.

Megfigyelés, vizuális emlékezet, irányított megfigyelések tárgyának jellemzése, leírása:

- érzékszervi tapasztalatokat pontosan megfogalmaz mérettel, formával, színnel, felülettel, illattal, hanggal, mozgással kapcsolatban.

Megadott szempontok segítségével, irányított megfigyelések alapján vizuális megjelenések azonosítása, rendszerezése, emlékezetből is

- közvetlen vizuális megfigyeléssel leolvasható egyszerű jellemzők alapján vizuális jelenségeket, képeket méret, irány, elhelyezkedés, mennyiség, szín szempontjából azonosít, kiválaszt, rendez, szövegesen pontosan leír és összehasonlítja;
- látványt, vizuális jelenségeket, képeket viszonylagos pontossággal emlékezetből azonosít, kiválaszt, megnevez, különböző szempontok szerint rendez.

Látott dolgok egyszerű megjelenítése különböző eszközökkel:

- vizuális jelenségeket, egyszerű látott képi elemeket különböző vizuális eszközökkel megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít.

Belső képalkotás, képzetek; elképzelt dolgok önálló vizuális megjelenítése és szöveges magyarázata:

- élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;
- rövid szövegekhez, egyéb tananyagtartalmakhoz síkbeli és térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít és a képet, tárgyat szövegesen értelmezi;
- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelt szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret, díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza.

Vizuális elemzés, vizuális értelmezés megadott szempontok segítségével; Vizuális megjelenések, képek, mozgóképek értelmezése, összehasonlítása:

- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;

saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlítja;

- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után önállóan megfogalmazza és indokolja tetszését;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja.

Megjelenítés, ábrázolás, konstruálás; Látvány változatos megjelenítése:

- különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel, viszonylagos pontossággal megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít;
- adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít.

Önállóan választott eszközökkel térbeli forma, építmény, tárgy tervezése, létrehozása:

- alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában.

Adott vagy választott inspirációforrás alapján mintatervezés:

- gyűjtött természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével, vagy a magyar díszítőművészet általa megismert mintakincsének felhasználásával mintát tervez.

Magyarázat érdekében gondolatok vizuális bemutatása:

- a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában.

Vizuális kifejezés; érzelmek, hangulatok azonosítása és megjelenítése különböző eszközökkel:

- saját és mások érzelmeit, hangulatait segítséggel megfogalmazza és egyszerű dramatikus eszközökkel eljátssza, vizuális eszközökkel megjeleníti.

Saját élmények megfogalmazása és vizuális megjelenítése:

- korábban átélt eseményeket, tapasztalatokat, élményeket különböző vizuális eszközökkel, élményszerűen megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít, fotóz és magyarázza azt;
- valós vagy digitális játékélményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátsszik, elmesél.

Célzott, direkt vizuális közlés megadott szempontok segítségével; vizuális kommunikációs elemek azonosítása:

- a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik.

Célzottan kommunikációs szándékú vizuális közlések értelmezése, megvitatása:

- az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;
- egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;
- pontosan ismeri államcímerünk és nemzeti zászlónk felépítését, összetevőit, színeit;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- azonosítja a gyerekeknek szóló vagy fogyasztásra ösztönző, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket.

Adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációs megjelenés létrehozása:

- azonosítja a nonverbális kommunikáció eszközeit: mimika, gesztus, ezzel kapcsolatos tapasztalatait közlési és kifejezési helyzetekben használja;
- adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít egyénileg vagy csoportmunkában;
- saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít;
- időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít.

Kreativitás, alkotótevékenység közben saját ötletek bátor használata:

- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;
- adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

A tanuló továbbhaladását a vizuális, ábrázolási és mintázási képességek elért színvonala nem akadályozhatja meg.

Módszertani ajánlások:

A gyermekek ismereteiket a környezetükből elsősorban látás, hallás, tapintás, azaz komplex megtapasztalás útján szerzik. A gyengénlátó, aliglátó tanuló az élet minden területén több nehézséggel küzd, mint ép társai, ezért a készségek, képességek fejlesztése mellett kiemelten fontos a művészetek személyiség-korrektív hatása, az alkotással járó sikerélmény biztosítása. A vizuális nevelés tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, a hatékony fejlesztés csakis komplex feladatokban, egymással összefüggő feladatsorokban értelmezhető.

A látássérült gyermek a körülötte lévő világot csak részben, hiányosan és pontatlanul érzékeli. Spontán vizuális benyomásokat kevésbé képes szerezni. A gyengénlátó gyermek vizuális képzetének minősége, mennyisége nagy-mértékben függ attól, hogy milyen életkorban sérült a látása, milyen vizuális környezetben

nevelkedett és mennyi a látásélessége. Minél korábbi és súlyosabb a sérülése, annál szegényesebb a képi világa. Beszűkült látása miatt a valóság kisebb köréhez fér hozzá. Közel kell hozni hozzá a látványt, sokszor olyan dolgokra is fel kell hívni a figyelmét, ami ép látású társai számára természetes. A forma tagoltságát, struktúráját, a rejtett alakzatokat kevésbé tudja észlelni, ezen a téren sok segítséget igényel. Speciális eszközökkel, valamint irányított tapintásos-mozgásos térészlelési élményekkel kiegészíthetjük a hiányos vizuális érzékelést. Modellek kézbevitelével a tapintásos-téri információk, számítógéppel vagy olvasótévével kinagyított képek pedig az egyébként számukra nem látható kisebb vagy éppen nagyobb méretű tárgyak, épületek összképének és részleteinek megfigyelésében segítik őket a teljes vizuális kép kialakításában. A vizuális tapasztalatszerzés, megfigyelés során tanulóink jóval hosszabb időt igényelnek, mint ép látású társaik.

A sok szemléltetés, vizuális élmény, a tudatosan irányított figyelem segíti a megfigyelést és a belső képek kialakulását. A tudatossá, belsővé vált képek az alkotó folyamat során összekapcsolódnak, ezáltal lehetővé válik átírásuk, érzelemmel telítésük, a gazdag, változatos, egyéni alkotás.

A megfelelő eszközrendszer biztosítása mellett (teremvilágítás, egyéni megvilágítás, speciális tanulóasztal, tankönyvkiválasztás, speciális füzet, megfelelő íróeszköz) a követelmények mennyiségi és minőségi teljesítése a tanulók egyéni adottságai szerint várható el. Ennek érdekében több gyakorlási lehetőségre és alkalmanként több időre van szükség. Ezt a tanulók számára elsődleges fontosságú látásnevelés mellett a szemléltetés összetettsége (speciális eszközök használata, részletek megfigyelése, tapintásos, mozgásos információszerzés), és a számukra megfelelő nagyobb méretű alkotások időigényessége is indokoltá teszi. Figyelembe kell venni, hogy tanulóinknak bizonyos feladatok esetében hosszabb időre van szükségük, lassan oldják meg a grafikai és az applikációs munkákat, az összehasonlító, elemző feladatokat. Több időt igényel a képek, ábrák tanulmányozása, a tankönyv feladatainak megoldása is.

Az információs csatornák gazdagodása a szöveges információ befogadása mellé felzárkóztatja a vizuális információk tudatos befogadásának fontosságát is, hisz az információk forrása és jellege alapján szöveg és kép együttes értelmezése napjainkban gyakoribb jelenség valós élethelyzetekben. A médiatudatosság fejlesztésének tehát egyre fontosabb aspektusa már ebben az iskolaszakaszban is a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Az ismeretanyag a gyerekek mindennapi médiaélményeire épít, azokból vett példák alapján beszél a média kifejezőeszközeiről, társadalmi funkcióiról, működéséről. A médianevelés kiemelt célja a saját médiaélmények feldolgozásán keresztül a reflektív médiahasználat fejlesztése. A tanulási folyamat szabad beszélgetés, személyes vélemény megfogalmazásán keresztül zajlik, aktív alkotó tevékenységre épül. A fejlesztés célja: segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő a nagy mennyiségű képi információt, vizuális hatást minél magasabb szinten feldolgozni, értelmezni. A gyerekek a megismert

kifejezőeszközöket önálló kreatív alkotások (rajzok, fotók, hangzó anyagok) elkészítése közben alkalmazni kezdik, ezáltal tapasztalati úton mélyül a kifejezőeszközökről elsajátított ismeret.

A látássérült gyermekek finommozgása és vizuomotoros koordinációja is fejletlenebb ép társaikénál. Ez nem csupán az írás elsajátításában akadályozza őket, hanem az ábrázolásban is, különösen a képek kidolgozásakor, a forma – háttér elkülönítésében. Erős és koordinálatlan vonalvezetésük miatt gyakran túlfutnak az ábrákon, s rajzaik kuszákká válnak. Ezért különösen a kezdő szakaszban (elsősorban 1-2. osztályban) az eszközhasználat megtanítása, a formakövető színezés kialakítása sok időt és energiát, kifejezetten erre a célra tervezett feladatokat is igényel.

A vizuális képek bensővé válása és szabad alakítása szempontjából az egyik legérzékenyebb kor a 6-12 év. A kisiskolások érdeklődésére sajátos észlelési érzékenység jellemző: kíváncsi rácsodálkozás a látható világ számukra új, érdekes, szép jelenségeire. Képzelőerejük az eleven, konkrét belső képekben, képzeletben való gondolkodásban, valamint képzettársításaik könnyedségében, tartalmi gazdagságában, és a képi, plasztikai kifejezés, síkbeli és térbeli konstruálás bátorságában, eredetiségében nyilvánul meg. Ábrázolási jelrendszerük egyéni vonásokat hordoz. Kifejezőképességük szubjektív arány- és színkezelésben, kiemelésben mutatkozik meg. Elképzeléseiket lelkesen igyekeznek azonnal meg is valósítani, az alkotás öröme teszi képessé őket munkáik igényes, gondos kidolgozására. Mindez a gyengénlátó és aliglátó tanulók személyiségére is igaz, de esetükben az iskolába lépő gyermekek sokkal szegényesebb, erősebben sablonos és leegyszerűsített belső képekkel rendelkeznek. Tudatos látásneveléssel, gazdag vizuális tapasztalatszerzéssel a belső képek kialakítása felgyorsítható, és képzeletük gazdaggá, rugalmassá válik, amint ez alkotásaikban jól látható.

Az alkotás folyamata tanítható, kezdve a sémákból való kimozdítással tanulmány jellegű munkákkal, egészen a tudatos komponálásig (elhelyezés, kiemelés, formavariációk, szín- és eszközhasználat).

1-4. osztályban a mintázás és a tematikus képalakítás képezi a tantárgy gerincét. Nem mondhatunk le azonban arról, hogy bizonyos dolgokat kifejezetten megtanítsunk, elsősorban a vizuális információk tudatos feldolgozásának módját. Nem csak a gyengénlátó gyerekekre jellemző, hogy általában sémákat rajzolnak, és ezeket a sémákat nem nagyon vetik össze a ténylegesen érzékelt valósággal. A megfigyelés irányításával, tanulmány jellegű feladatokkal, az egyszerűsítés, átírás, sémaképzés folyamatának megértésével lassan tudatosítható bennük a formák és színek kimeríthetetlen gazdagsága, fejlődik az azonosságok és eltérések pontosabb észlelésének képessége. Megtanulják a formák, színek, méretek, térbeli elhelyezkedés fogalmait, és a pontos kifejezések használatával irányíthatóvá válik

az észlelés folyamata: nem csak általános benyomások rögzülnek, a „látás“ megfigyeléssé válik.

Az alsó tagozatos gyermekre jellemző a látható világ jelenségeivel, az esztétikai értékekkel kapcsolatos élmények iránti nyitottság; ösztönös és könnyen mozgósítható kíváncsi rácsodálkozás, képesség élőlények, tárgyak, képek, jelenségek szemlélésére, megfigyelésére; a látvány megőrzésére, könnyed felidőzésére. A látássérült gyermek azonban gyakrabban támaszkodik a hallási emlékezésére, mint a vizuálisra, ezek bevésődése gyorsabb és erősebb is nála. Vizuális emlékezetét ezért céltudatosan kell fejleszteni. A 6-10 éves gyermekek vizuális emlékezetük megtartó erejére építve képesek az ábrázolás- alakítás során vizuális esztétikai képzetekkel végzett gondolkodási, képzeleti műveletekre (összehasonlításra, elemzésre, képzeleti átalakításra). Képesek látható (tér, forma, szín, változás, mozgás) viszonylatok megítélésére lényeges összefüggések (forma és tartalom, forma és funkció) megértésére. Minderre erős szubjektivitás, egyéni látásmód jellemző. Élményeik érzelmeiken átszűrve tükröződnek. Műalkotások nézegetése, adott szempontok szerinti elemzése során mozgósítják formálódó vizuális, esztétikai, művészeti képzeteiket, törekszenek egyéni ízlésítéletük megfogalmazására.

A vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű“ köztes szemléletet is kialakítani. Különösen aliglátó tanulók számára nélkülözhetetlen, hogy irányított tapintásos-mozgásos térészlelési élményekkel kiegészítsük a hiányos vizuális érzékelést. Ezért, ha csak lehetséges, fogják, simítsák meg a modelleket, érezzék tapintással is a formákat és a felületeket! A mintázás nem csak a plasztikusság kifejezésére alkalmas, hanem jól fejleszti és erősíti a kézfej izmait, és ezzel a finommozgást is. Általában célszerű egy forma tanulmányozását mintázással kezdeni, majd a különféle nézetek megfigyelésével a plasztikus és síkbeli ábrázolást egyértelműen elkülöníteni.

A tananyag felépítése olyan, hogy a feladatok, témák egymásra épülnek, és több éven keresztül is foglalkozhatunk egy adott modellel (pl. az emberi testtel és fejjel, az állatokkal minden évben más megközelítéssel foglalkozunk). Így a gyerekek megszokják, hogy környezetük vizuális információi igen sokféle szempont szerint értelmezhetőek, nem általánosak, hanem irányított figyelmet is követelnek. Így foglalkozunk az adott természetes vagy mesterséges forma plasztikusságával (téri formájával), különböző nézeteiben síkbeli formájával, jellemző nézetével, a térbeliség síkbeli ábrázolásának lehetőségeivel, a modell színeivel, felületével, annak térbeli és síkbeli kifejezhetőségével, a téri elrendezés ábrázolási módjaival. Egy-egy megközelítési mód több modellel is végigvezethető. Tulajdonképpen minden vizuális témára felépíthető ilyen feladatsor.

A látásnevelés mellett sajátos technikai jellegével tér el a látássérült gyermekek rajztanítása: látásfokuknak megfelelő méretek és eszközök alkalmazásával. A látássérült gyermek a körülötte lévő világot csak hiányosan és pontatlanul érzékeli. Csak az erős vizuális ingerek keltik fel a figyelmét. Közel kell hozni hozzá a látványt, sokszor olyan dolgokra is fel kell hívni a figyelmét, ami ép látású társai számára természetes. A forma tagoltságát, struktúráját kevésbé tudja észlelni, ezen a téren sok segítséget igényel. Speciális eszközökkel, igény szerint helyi megvilágítás alkalmazásával (asztali lámpával), számítógéppel vagy olvasótévével kinagyított képek az egyébként számukra nem látható kisebb vagy éppen nagyobb méretű tárgyak, épületek összképének és részleteinek megfigyelésében segítik őket a teljes vizuális kép kialakításában. A vizuális tapasztalatszerzés, megfigyelés során tanulóink jóval hosszabb időt igényelnek, mint ép látású társaik.

Az alkotás is csak akkor jelent örömet, ha a „mű” látványa számukra is élvezhető. Ezért rendkívül fontos az eszközök, technikák egyénre szabott kiválasztása, figyelembe véve a látásfokot, szintévesztést, színvaktságot és a csatlakozó fogyatékossgát. Ajánlott erős kontrasztot adó, nagyobb vonalvastagságot, élénk színhatást biztosító, jó minőségű eszközök alkalmazása (vastag, erős színű ceruza, olajpasztell, porpasztell, tempera, stb.).

Az alkotás időigényes folyamat, nem a sok, hanem a minőségi munkára kell törekedni kezdettől fogva. Általában a képalakításokat nagy (B/3-as vagy A/3-as) méretben érdemes készíteni. A nagy méret következtében a képalakításokra legalább 4-6 órát kell szánni, különben vagy nem tudják kidolgozni, vagy összezsapják a munkát. Érdemesebb azonban néhány jól sikerült, kidolgozott képet készíteni, mint minden órán egy-egy befejezetlen vagy kidolgozatlan munkával elveszíteni a sikerélmény lehetőségét.

A szintani ismereteknél és gyakorlatoknál – de egyéb képalakításoknál is – felmerülhet a szintévesztés, illetve színvaktságot problémája. Értelmetlen dolog színvaktságot gyerekekkel színkeverési gyakorlatokat végeztetni. Tónusskálát készíthetnek, és a grafikai, elsősorban vonalas technikák ajánlhatók számukra. Általában szívesen rajzolnak tollal. Többen azonban ragaszkodnak ahhoz, hogy színakkal is dolgozzanak. Ebben az esetben egy készségesen segítő tanulóársuk mellé célszerű ültetni őket, és meg kell engedni, hogy halkan megbeszéljék a színhasználatot, vagy feliratozott eszközöket biztosíthatunk számukra.

Aliglátók számára lehetővé kell tenni, hogy ahol az anyag lehetővé teszi, pasztikusán dolgozzák fel az adott témát, ahol nem lehetséges, ott más pasztikai feladatot kell biztosítani számukra. Mind gyengénlátók, mind aliglátók esetében kiemelt szerepet kap a pasztikai megközelítés, a mintázás. A térérzékelést és térábrázolást segíthetjük térépítéssel, modellezéssel is. A térbeli forma értelmezését elősegíti, ha van lehetőség a síkábrázolást megelőzően a pasztikai ábrázolásra. Általában célszerű egy forma tanulmányozását mintázással kezdeni, majd a különféle nézetek megfigyelésével a pasztikus és síkbeli ábrázolást

egyértelműen elkülöníteni. Látásukat praktikusán nem használó aliglátók számára a síkon csak a domború, jelzésszerű (pl. útvonal, térkép, egyszerű szerkesztések, stb.) rajz értelmezésének és használatának tanítása javasolt, ők az adott témában mintázhatnak, vagy egyéb plasztikai alkotást készíthetnek. Nagyobb létszám esetén, az 1-2-3. évfolyamon, vagy ha az aliglátók nincsenek külön csoportban, pedagógiai asszisztens közreműködése ajánlott.

A múzeumlátogatásokat a szokottnál jobban elő kell készíteni. El kell érni, hogy a kiállításokon felügyelet mellett kitapintható tárgyakat, alkotásokat. Köztéri szobrok esetén ösztönözzük a tanulókat arra, hogy tapintással, simogatással vagy akár átöleléssel is fedezzék fel az alkotást. Kirándulások alkalmával igyekezni kell minél több természeti formát kézbe adni, megismertetni a tanulókkal.